

Національний університет «Острозька академія»

Науково-дослідний інститут інформатики і права Національної академії правових наук України

**Секція права національної безпеки та військового права
Національної академії правових наук України**

Національна академія Служби безпеки України

**Інститут Управління державної охорони Київського
національного університету імені Тараса Шевченка**

**Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького**

*(За підтримки Міністерства закордонних справ Республіки Болгарія
та Посольства Республіки Болгарія в Україні проекту з метою розвитку:
«Підтримка демократичного контролю над сектором безпеки в контексті
євроатлантичної інтеграції України»)*

ОСВІТА І НАУКА У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ

**Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції,
присвяченої 25-річчю відродження та 450-річчю утворення
Національного університету «Острозька академія»**

**14 червня 2019 р.
м. Острог**

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Науково-дослідного інституту інформатики і права
Національної академії правових наук України
Протокол № 5 від 8 липня 2019 р.
Секцією права національної безпеки та військового права
Національної академії правових наук України,
протокол № 4-Б від 10 липня 2019 р.*

Освіта і наука у сфері національної безпеки: проблеми та пріоритети розвитку : збірник матеріалів III міжнародної науково-практичної конференції / 14 червня 2019 р., м. Острог / Упорядн.: Дорогих С.О., Доронін І.М., Довгань О.Д., Лебединська О.В., Пилипчук В.Г., Радзівська О.Г., Романов М.С. – НУОА, НДІП НАПрН України. – К.: ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2019. – 308 с..

ISBN 978-617-7814-10-7

Збірник матеріалів конференції присвячений розгляду проблем імплементації Закону «Про національну безпеку України», розвитку системи цивільного демократичного контролю над сектором безпеки та суб'єктів сектору безпеки і оборони в контексті євроатлантичної інтеграції України, актуальним питанням гібридної війни, освіти і науки у сфері національної безпеки.

Видання розраховане на широке коло фахівців, експертів і вчених у сфері національної та міжнародної безпеки.

Збірник опубліковано за підтримки Міністерства закордонних справ Республіки Болгарія та Посольства Республіки Болгарія в Україні в рамках проекту з метою розвитку.

Автори тез доповідей несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

УДК 355/359

ISBN 978-617-7814-10-7 © Національний університет «Острозька академія», 2019
© Науково-дослідний інститут інформатики і права
НАПрН України, 2019
© Секція права національної безпеки та військового права
Національної академії правових наук України, 2019
© Національна академія Служби безпеки України, 2019
© Інститут Управління державної охорони Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2019
© Національна академія Державної прикордонної служби
України імені Богдана Хмельницького, 2019
© Колектив авторів, 2019

6. Савинець О. Ю. Напрями вдосконалення законодавства з питань адміністративно-правового забезпечення мобілізації Збройних Сил України. Наука і правоохорона. 2015. № 3. Частина 2. С. 134–141.

7. Про військово-цивільні адміністрації : Закон України від 03.02.2015 № 141-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 13. Ст. 87.

8. Про затвердження Положення про військово-транспортний обов'язок : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2000 № 1921. Офіційний вісник України. 2008. № 50. С. 188. Ст. 1665.

-----***-----

*Ірина Кирилюк,
кандидат економічних наук,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

БЕЗПЕКА У ТУРИЗМІ ЯК ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

У сучасній економічній політиці України одним з актуальних питань є забезпечення відповідного рівня економічної безпеки держави в цілому й безпеки функціонування та розвитку туризму, який є її невіддільною частиною.

Безпека в галузі туризму це сукупність факторів, що характеризують соціальний, економічний, правовий та інший стан забезпечення прав і законних інтересів громадян, юридичних осіб та держави в галузі туризму [1].

Туризм є однією з найбільш прибуткових та експортоорієнтованих галузей і важливим елементом платіжного балансу багатьох країн світу, галузь має найдинамічніші темпи розвитку у світі. У 2017 році прямиий, непрямиий та опосередкований вклад туризму у світову економіку склав близько 10,4% світового ВВП, або 8,3 трлн доларів. Кожна десята вакансія у світі пов'язана з туризмом, де залучено близько 313 млн людей, в тому числі туристична галузь створила близько 7 млн нових робочих місць – 20% від усіх створених вакансій у світі. За прогнозами Всесвітньої туристичної галузі у 2020 році кількість міжнародних туристів буде сягати більше ніж 1 млрд людей, а у 2030 році їх кількість буде наближуватись до 2 млрд людей, прибуток від міжнародного туризму складатиме 2400 млрд дол. США [2].

Вітчизняний туризм теж має позитивні тенденції, так у 2017 році Україну відвідало 14,2 млн іноземних громадян, туристичні потоки, які обслуговувались туроператорами та туристичними агентами розподілились наступним чином: іноземні туристи – 39,6 тис. осіб, туристи – громадяни України, які виїжджали за кордон – 2289,9 тис. осіб, внутрішні туристи – 476,9 тис. осіб. Кількість туристів, які обслуговувались суб'єктами туристичної діяльності становила 2,8 млн осіб, що перевищує показник попереднього року на 10,1% [3].

Туристична галузь динамічно розвивається в нестабільному середовищі, яке створює загрози та небезпеки для її ефективного функціонування, тому забезпечення превентивних заходів із запобігання ризиків у сфері туризму є важливим завданням як кожної окремої країни, так і міжнародних організацій, зокрема: Міжнародної організації праці, Всесвітньої організації охорони здоров'я, Організації Об'єднаних Націй, Міжнародної організації цивільної авіації, Міжнародної морської організації, Всесвітньої організації охорони здоров'я та ін. Дотримання вимог безпеки – одна з найважливіших умов стабільного зростання туристичної сфери, в основі якої є укладення та ратифікація міждержавних домовленостей, які забезпечуються правоохоронними органами.

Ефективне державне управління у сфері туризму покликане забезпечувати економічну безпеку шляхом створення відповідної нормативно-правової бази, яка б гарантувала високий ступінь безпеки туризму, життя і здоров'я всіх учасників туристичної діяльності.

Закон України «Про туризм» надає гарантії безпечного перебування туристів на території України й зобов'язує органи влади та суб'єкти туристичної діяльності розробити комплекс заходів з безпеки туристів. В статті 26 зазначено: «Місцеві органи державної виконавчої влади в галузі туризму розробляють і організують виконання регіональних програм забезпечення захисту та безпеки туристів, особливо в місцях туристичної активності. Суб'єкти туристичної діяльності розробляють конкретні заходи щодо забезпечення безпеки туристів, екскурсантів, які беруть участь у туристичних подорожах, походах, змаганнях, запобігання травматизму та нещасним випадкам і несуть відповідальність за їх виконання» [4].

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи в межах своїх повноважень повинні вживати заходи, спрямовані на забезпечення закріплених Конституцією України прав громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля при здійсненні туристичних подорожей, захист громадян України за її межами [1].

В Україні діє міждержавний стандарт (ГОСТ 28681.1-95) «Туристично-екскурсійне обслуговування», який передбачає порядок проектування туристичних послуг, включаючи розгляд можливих ризиків, які можуть викликати негативні наслідки й спричинити шкоду здоров'ю туриста та його майну [5].

Відповідно до об'єктів безпеки виділяють наступні складові економічної безпеки в туризмі: економічна безпека країни, економічна безпека туристсько-рекреаційного комплексу, економічна безпека туристських дестинацій, економічна безпека підприємств сфери туризму, економічна безпека особи [6]. Головним елементом в системі безпеки туризму є саме турист, тому з боку суб'єктів туристичного сектору важливим завданням є забезпечення безпечних умов, а з боку туриста – дотримання безпеки.

За чинним законодавством України суб'єкти туристичної діяльності з метою забезпечення безпеки туристів зобов'язані: інформувати туристів про можливі небезпеки під час подорожі, про виконання загальнообов'язкових вимог та запобіжних чи попереджувальних заходів (медичних щеплень тощо); створювати безпечні умови в місцях надання туристичних послуг, забезпечувати належне облаштування трас походів, прогулянок, екскурсій тощо; виконувати спеціальні вимоги з безпеки під час надання туристичних послуг з підвищеним ризиком тощо. Особи, які організують експлуатацію туристичних ресурсів, зобов'язані забезпечувати виконання вимог з охорони довкілля та культурної спадщини, а також вживати заходів з мінімізації або припинення шкідливого впливу на довкілля і соціально-культурне середовище та компенсувати завдані при цьому збитки. Держава забезпечує захист законних прав та інтересів іноземних туристів відповідно до законодавства та міжнародних договорів України й гарантує захист законних прав та інтересів громадян України, які подорожують за кордон [1].

Значна роль у запобіганні та мінімізації негативних наслідків ризиків, що супроводжують туристичну активність громадян, відводиться страховим механізмам [7].

Для забезпечення безпеки туристів експертами Всесвітньої туристської організації запропоновано: розробка та впровадження в життя норм безпеки подорожей та місць перебування туристів; інформування й просвітницька робота громадськості; створення інституційних рамок для розв'язання проблем, пов'язаних із безпекою туристів, зокрема в екстремальних ситуаціях; міжнародне співробітництво на різних рівнях.

Отже, система безпеки туризму має являти собою певний комплекс заходів, які потребують особливого підходу при організації туристичних подорожей та для функціонування туристичного бізнесу загалом, мають певні закономірності та особливості, враховують регіональні відмінності, можуть бути підставою для розробки моделей, сценаріїв та організаційно-економічних механізмів гарантування безпеки туризму.

Список використаної літератури:

1. Закон України «Про туризм» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>
2. Офіційний сайт Всесвітньої організації туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.world-tourism.org>
3. Державна служба статистики України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» від 18 листопада 2003 р. № 1282-IV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/>
5. ГОСТ 28681.3-95 Межгосударственный стандарт. Туристско-экскурсионное обслуживание. Требования по обеспечению безопасности туристов и экскурсантов. Дата введения в Украине 1997. 01. 01 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://online.budstandart.com/ru/catalog/doc-page?id_doc=78875.
6. Кирилук І. М. Економічна безпека підприємств туристичної сфери / І. М. Кирилук, О. В. Литвин // Проблеми та шляхи досягнення соціо-еколого-економічної безпеки на мікро-, мезо- та макрорівні: матеріали всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (29 вересня 2017 р.). – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2017. – С.83-86.
7. Чвортко Л. А. Страхування туристичних ризиків: проблеми теорії та практики / Л. А. Чвортко, Т. А. Демченко // Науковий журнал «Економічні горизонти». – 2018. – № 1(4). – С. 67-75.

-----***-----

Тетяна Корнієнко,

*кандидат економічних наук, Уманський
державний педагогічний університет
імені Павла Тичини*

Оксана Вінницька,

*кандидат економічних наук, Уманський
державний педагогічний університет
імені Павла Тичини*

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Формування ринкових відносин за роки становлення незалежності України значно вплинуло на економічний стан держави. Відбулися корінні зміни у відносинах власності, формах і методах державного регулювання, пріоритетах розвитку як на державному та регіональному рівнях. У цілому це призвело до нестабільності у внутрішньому і зовнішньому економічному середовищі і появи нових проблем, які стосуються подальшого економічного розвитку країни. До переліку саме таких проблем належить забезпечення економічної безпеки держави, регіонів, підприємства.

Історично термін «безпека» почали використовувати в 1190 р. У цей період поняття «безпека» означало «... спокійний стан духу людини, яка вважає себе захищеною від будь-якої небезпеки» [1, с. 6].

Але в такому значенні його застосовували лише в Західній Європі і до XVII ст. використовували нечасто. Порівняно незначне використання терміна «безпека» протягом практично шістьох століть пояснюється, зокрема, тим, що із середини XIII ст. дедалі частіше почали вживати поняття «поліція». Цей термін поліція трактувався як державний устрій, державне управління, мета якого – всезагальне благо та безпека [2, с. 15].

Загалом категорія безпеки у слов'янському суспільстві з'являється в середині XV ст. як реакція на загарбницькі посягання Золотої Орди. На думку Р.В. Четвертакова, поняття безпеки асоціюється зі станом захищеності від постійної загрози посягання на устрій, уклад, свободу, життя та господарські надбання [3].

У XVII – XVIII ст. практично у всіх країнах світу набуває поширення думка про те, що держава має своєю головною метою забезпечення добробуту і безпеки.

Поширення процесів глобалізації призводить до лібералізації економічних кордонів між державами, проникненням капіталу в різні країни та виникненням додаткових економічних, екологічних та